

Два світи, одна війна: як тюремні «поняття» та армійська дисципліна співіснують на передовій

04 травня 2026 р.,
21:03

431
0

Два світи, одна війна: як тюремні «поняття» та армійська дисципліна співіснують на передовій

Ухвалений у травні 2024 року закон № 11079-1 відкрив двері до ЗСУ тисячам ув'язнених, створивши унікальний прецедент у сучасній історії. Проте за фасадом офіційних звітів ховаються складні людські долі та зіткнення двох кардинально різних світів: армійської дисципліни та тюремних «понять».

Костянтин Май у матеріалі для видання [«Думка»](#) досліджує, як специфічна школа виживання за ґратами конвертується у стресостійкість на «нулі».

Це розповідь не про статистику, а про живих людей — харків'ян «Фазу», «Льову», «Гаму» та «Льосика», які попри погашені судимості та вік обрали шлях добровольців. Чому нецензурна лайка інструктора в «учебці» може призвести до рукопашної з командиром, як специфічне розуміння честі допомагає тримати позиції під Покровськом упродовж тижнів та чому випадки СЗЧ серед цієї категорії бійців часто закінчуються добровільним поверненням на фронт. Цей матеріал — глибокий аналіз того, як «люди з

минулим» стають частиною майбутнього України, доводячи свою вірність державі кров'ю та нагородами.

Залучення ув'язнених до бойових дій - історична практика, що використовується для поповнення армії, часто з обіцянкою амністії

Приклади включають штрафні батальйони в СРСР під час Другої світової війни, використання каторжників в арміях минулого та сучасні ПВК. "Французький Легіон" з моменту заснування в 1831 дозволяв новобранцям записуватися під вигаданими іменами, що приваблювало людей, які ховаються від правосуддя або мали проблеми із законом у своїх країнах.

Участь у бойових діях громадян із кримінальним досвідом, як правило, була ефективною. Незважаючи на те, що це завжди було пов'язано з високим ризиком, дисциплінарними проблемами, етичними та юридичними питаннями. У таких бійцях командування завжди приваблювало стресостійкість, самостійність, уміння швидко приймати рішення, можливість діяти в умовах обмежених ресурсів та невибагливість.

Два роки тому, на початку 2024 року, у суспільстві та у ЗМІ розпочалося активне обговорення проекту нового закону, який дозволяв би закликати до ЗСУ ув'язнених.

До травня 2024 року особи, засуджені за тяжкі злочини, були позбавлені можливості мобілізуватись, навіть після зняття судимості. Це обмеження, викладене у ст. 37 закону "Про військовий обов'язок та службу".

18 травня 2024 року було ухвалено Закон України № 11079-1, що дозволяє добровільну мобілізацію засуджених (за нетяжкі злочини) в обмін на умовно-дострокове звільнення (УДЗ). Ув'язнені служать у спеціалізованих підрозділах після проходження військово-лікарської комісії. Обмеження не стосуються осіб, які вчинили тяжкі злочини (вбивства, зґвалтування, корупція). Примітно, що спочатку особи, засуджені за корупцію, не могли бути мобілізовані, що не завадило пізніше багатьом корупціонерам саме таким способом, вступом до лав ЗСУ, уникнути відповідальності.

Військовослужбовець 93 бригади після УДЗ, лютий 2025 року / Фото: Думка, усі використані фото не мають відношення до дійових осіб в матеріалі

Відомостей, як воюють мобілізовані з місць позбавлення волі в обмін на умовно-дострокове звільнення, у загальному доступі небагато. Але ми

маємо можливість поспілкуватися з харків'янами, які мали вже погашену судимість і зараз є військовослужбовцями ЗСУ:

- *Геннадій К. "Фаза". Уродженець Харкова. 39 років. Був засуджений у 2011 році за розбій.*
- *Олександр Ф. "Льова", 48 років. Харків'янин, район Залютине. Судимість за шахрайство, скоєне особливо великих розмірах.*
- *Ігор Г. "Гама". 55 років. Судимості за розбій, завдання тяжких тілесних ушкоджень.*
- *Леонід "Льосик", 52 роки. Пісочин. Ненавмисне вбивство.*

Як опинилися у ЗСУ?

"Наприкінці 2023 року сам пішов до ТЦК. Хоча був знятий з обліку, і жодних проблем не було. Відповідь на запитання "чому", складна і неоднозначна. В армії я неодноразово зустрічався з тими, хто, як і я, "відмотали термін" і пішли добровольцями. Найчастіше, серед причин – відсутність роботи, матеріальні труднощі і у зв'язку з цим напружена ситуація в сім'ї. Але були й унікальні випадки. Наприклад, закохався мужик у військову-медика і пішов до неї в підрозділ. Один хлопець із Салтівки в процесі бійки у місцевій "розливайці" сильно побив суперника, і, не чекаючи на візит дільничного, вирушив у військкомат. А ще спілкувався з колишнім "сидільцем" у віці, його всі "Дід" називали. У нього за печами під двадцять років відсидки. Так він розповідав, що коли дізнався, що тепер його можуть мобілізувати, сам пішов, бо не хотів ховатись: "половина життя і так пройшла в бігах".

Проблеми з дисципліною

Певні проблеми у колишніх ув'язнених починаються ще в учебці. Як правило, це люди, які звикли до дисципліни, режиму та підпорядкування. Не секрет, що інструктори в роботі з мобілізованими використовують не лише досить жорсткі методи фізичного впливу, але й супроводжують це постійними нецензурними виразами. Зазвичай, нелегку солдатську муштру сприймають адекватно, є розуміння ситуації – війна, субординація. Але за роки ув'язнення встановлюються певні поняття, які закріплюються лише на рівні інстинктів і рефлексів.

Військовослужбовці 93 бригади після УДЗ, лютий 2025 року / Фото: Думка

“Інструктор дуже часто у своїй промові, звертаючись до солдатів, використовував нецензурні висловлювання про сексуальні стосунки з його матір’ю. Для когось це звичайні слова, а хтось сприймає це як особисту та важку образу.

Окремо стоять нецензурні та жаргонні слова та вирази з натяком на нетрадиційну сексуальну орієнтацію конкретної людини. У місцях ув’язнення з перших днів привчаєшся до того, що якщо тебе назвали будь-яким словом, що має на увазі гомосексуалізм, і ти промовчав у відповідь, ніяк не відреагував, то до тебе будуть ставитися саме як до гомосексуаліста.

Звичайна реакція на таку лайку – бійка, навіть якщо суперник свідомо сильніший і результат вирішений наперед. Деякі реагують саме так, вступаючи у рукопашний конфлікт зі своїм безпосереднім командиром. Навіть розуміючи, що буде обов’язковим покарання”.

З чуток, у навчальних частинах мають вивчати особисту справу військовослужбовця та враховувати у навчанні його минулий досвід.

“У мене не було конфліктів із інструкторами в учебці. Ставилися нормально, з розумінням, принаймні до мене. А ось уже в частині якийсь “старослужитель”, як він себе називав, намагався нас, новоприбулих, строїти. В принципі, мав право – звання було вищим. Але слова вживав неправильні, які до військової служби відношення не мають. Одного разу я “схавав” неприйнятне слово на свою адресу, думав випадково. Але потім знову просто в процесі спілкування звернувся до мене, використовуючи це слово. Я відповів. Дав йому раз на вухо. Конфлікт не роздмухували. Була серйозна розмова з командиром роти. Виявилось, що у цього “старослужителя” такий випадок не перший. Мене не покарали”.

СЗЧ

Немає точних статистичних даних, що бійці з колишніх ув’язнених найчастіше йдуть у СЗЧ.

“Вперше я зірвався у СЗЧ 2024 року. Нас тоді відвели на відпочинок після двох місяців на “нулі”. Приїхали пізно вночі, відзначили, а вранці я вже їхав додому до дружини. Шукати мене почали майже одразу, а я й не ховався. Сказав, що побачу сім’ю, маленького сина – народився перед війною – і повернусь. На третій день по мене навіть машину прислали. Після того я кілька разів так само йшов. Завжди повертався. Іноді командир карає, штрафував. Але я воюю вже три роки і маю нагороди та пошану командирів. Воюю добре. Тож переважно прощають”.

Військовослужбовець 93 бригади, позивний "Кабан", після УДЗ, лютий 2025 року / Фото: Думка

Як воюють

Як правило, бійці, які пройшли тюремну школу виживання, гідно поведуться в бойовій обстановці і не дуже охоче розповідають про бойові будні. Це так само з набутих звичок – хвальків і надмірно балакучих не поважають. Достатньо того, що з чотирьох військовослужбовців, які погодилися відповісти на запитання, у всіх чотирьох були поранення, після яких вони повернулися до строю, двоє мали важкі поранення, а троє мають урядові нагороди.

Для бійців "з колишніх" особливо актуально не показати страх перед побратимами, не виглядати боягузом, не дати слабину, "не дати задню". Така якість притаманна більшості чоловіків. Але там від твоєї сміливості і від твого "духу" залежить і твій статус, і твій рівень життя.

"Я навчався на кулеметника. Спершу служив у мобільній вогневій групі, збивав безпілотники. Потім направили кулеметником до бойової частини на Донбасі. Воював у найгарячіших точках, на Покровському та Крахівському напрямку. Якимось "не по масті" хвалитися, але раз удвох із побратимом два тижні тримали позицію. Тоді мене вдруге контузило.

У 2024 році був серйозно поранений. Після лікування та відпустки повернувся до частини. Пізніше виявились проблеми із серцем, знайшли каміння у нирках і виразка шлунка відкрилася. Був нагороджений Президентом України медаллю "Захисника Вітчизни". Після лікування мені запропонували службу в ТЦК, я відмовився і знову повернувся до частини".

Військовослужбовець 93 бригади після УДЗ, лютий 2025 року / Фото: Думка

У ЗСУ гідно воюють громадяни України, мобілізовані та добровольці, включаючи професійних військових, а також іноземні легіонери із понад 30 країн. Основа армії – це жителі України, які стали на захист країни. І громадяни, які раніше засуджені і відбули покарання, лише незначна частина Збройних Сил.

Автор: **Костянтин Май**

Джерело: [ДУМКА](#)

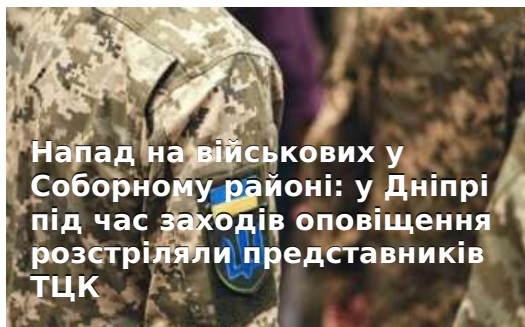
Аліна Ігнатенко

ЖУРНАЛІСТ-РОЗСЛІДУВАЧ

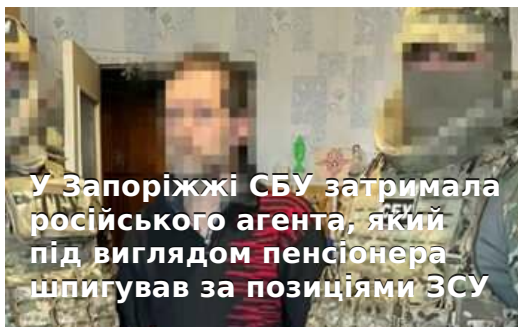
Готує аналітичні матеріали та розслідування. Працює з відкритими реєстрами, судовими документами та офіційними базами даних.

Теги: [в'язні](#) [засуджені](#) [військовослужбовці](#) [Кримінал](#) [Мобілізація](#) [ЗСУ](#)

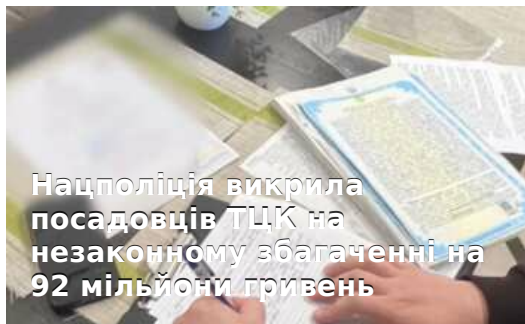
Читайте по темі:

**Напад на військових у
Соборному районі: у Дніпрі
під час заходів оповіщення
розстріляли представників
ТЦК**

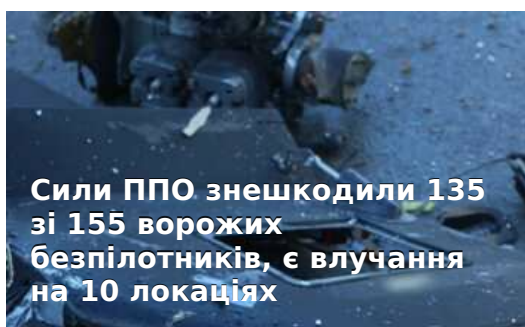
**У Запоріжжі СБУ затримала
російського агента, який
під виглядом пенсіонера
шпигував за позиціями ЗСУ**

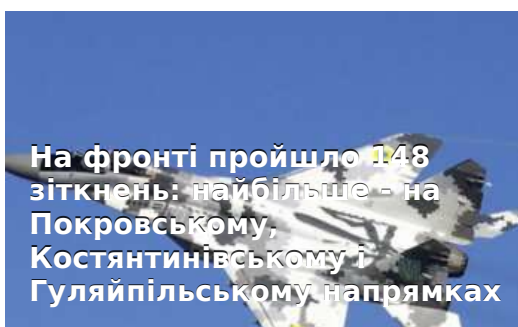
**Нацполіція викрила
посадовців ТЦК на
незаконному збагаченні на
92 мільйони гривень**

**Вирок за «допомогу» з
контрактом: у Львові
засудили прикордонника,
який вимагав 2000 доларів
за працевлаштування**

**Сили ППО знешкодили 135
зі 155 ворожих
безпілотників, є влучання
на 10 локаціях**

**На фронті пройшло 148
зіткнень: найбільше - на
Покровському,
Костянтинівському і
Гуляйпільському напрямках**

**Сили оборони мають успіхи
на північний захід від
Оріхова - ISW**

**Сили оборони у порту
Приморська уразили
ракетний корабель
"Каракурт"**

**Російський наступ
захлинувся й окупанти
втратили 116 квадратних
кілометрів за місяць, - ISW**

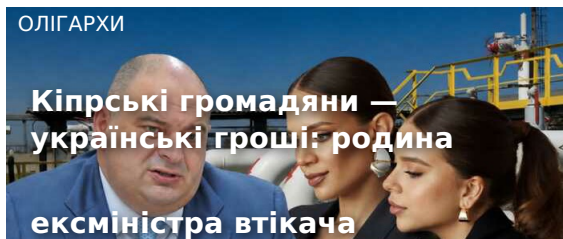
**За добу Сили оборони
ліквідували ще 1080
російських солдатів**

Коментарі:

comments powered by [Disqus](#)

ОЛІГАРХИ

**Кіпрські громадяни —
українські гроші: родина
ексміністра втікача**

04.05.2026, 21:03 •
Корупція

📷 Два світи, одна війна: як тюремні «поняття» та армійська дисципліна співіснують на передовій

04.05.2026, 20:57 •
Силовики

СБУ накрыла торговців зброєю у Запоріжжі та Дніпрі: серед затриманих — двоє дезертирів

04.05.2026, 20:51 •
Олігархи

Торгівля з РФ, фіктивний експорт і “пільги” в портах: як Дмитро Коваленко через Adelon AG і “Гранову” прокручував мільярдні схеми

04.05.2026, 20:45 •
Події

10,5 трильйонів доларів на рік: глобальний ринок цифрового розбою перегнав економіки більшості країн

04.05.2026, 20:30 •
Війна

«Це нечесно»: Зеленський відповів на пропозиції РФ про припинення вогню на один

день

04.05.2026, 20:27 •
Силовики

Суд заарештував трьох бійців батальйону "Вовки Да Вінчі" у справі про викрадення чоловіка

04.05.2026, 20:18 •
Корупція

«Проект 23» і «Манхеттен»: як Цукерман і Мужель через «плівки Міндича» засвітили мережу смотрящих у енергетиці, зерні та оборонці

04.05.2026, 20:15 •
Події

From an international scam to “reputation laundering”: former Rocket investor Timur Rokhlin suppresses investigations and expands a shadow empire

04.05.2026, 20:09 •
Корупція

“Режим стерти все”: як Павло Щербань і Ростислав Шурма зачищають інтернет від інформації про корупційні схеми банку “Альянс”

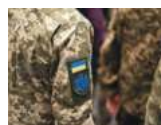
04.05.2026, 19:42 •
Чинovníки

Управління арештованими активами чи зона ризику: що відбувається в АРМА за каденції Ярослави Максименко

04.05.2026, 19:39 •
Бізнесмени

Міскодінг, криптовалюта і офшори: як власник FavBet Андрій Матюха побудував схему відмивання сотень мільйонів гривень

04.05.2026, 19:30 •
Силовики

Напад на військових у Соборному районі: у Дніпрі під час заходів оповіщення розстріляли представників ТЦК

04.05.2026, 19:27 •
Корупція

«Алхімія» на митниці: як тонни отруйного метанолу заїжджають в Україну під виглядом розчинників

04.05.2026, 19:27 •
Депутати

В Ізмаїлі вже 6 років судять ексдепутата Якова Воробйова за крадіжку плит на 1 мільйон гривень

04.05.2026, 19:24 •
Олігархи

📷 “London curator” of shadow oil: how Azim Novruzov used Alkagesta and Sumato Energy to move sanctioned Russian crude through Malta

04.05.2026, 19:15 •
Війна

📷 **Іран атакував ОАЕ ракетами та дронами, у Фуджейрі палає нафтовий об'єкт**

04.05.2026, 19:15 •
Події

📷 Розкрадання на 63 мільйони: у Вінниці викрили схему відчуження майна профспілок

04.05.2026, 17:15 •
Війна

У Запоріжжі СБУ затримала російського агента, який під виглядом пенсіонера шпигував за позиціями ЗСУ

04.05.2026, 17:12 •
Війна

📷 **Удар по святині та ринку: росіяни атакували Вільнянськ дронами, вбивши подружжя**

04.05.2026, 17:06 •
Судді

📷 Люксовий автопарк та болгарські апартаменти: що задекларував суддя Олег Непорада

04.05.2026, 17:00 •
Корупція

📷 **Нацполіція викрила посадовців ТЦК на незаконному збагаченні на 92 мільйони гривень**

04.05.2026, 16:12 •
Події

📷 Схема «швидкою до кордону»: на Закарпатті викрили незаконний виїзд ухлянтів

04.05.2026, 16:03 •
Події

📷 На борту круїзного лайнера в Атлантиці спалахнув хантавірус: щонайменше троє загинув

04.05.2026, 15:54 •
Події

Понад 12 млн гривень збитків: в Одесі викрили злочинну групу з махінацій із житлом

04.05.2026, 15:54 •
Війна

Цифровий блекаут до «победи»: у Москві перед парадом вимикають мобільний інтернет і SMS

04.05.2026, 15:45 •
Війна

Путін призначив командувачем ПКС РФ генерала Чайку, обвинуваченого у злочинах у Бучі

04.05.2026, 15:42 •
Силовики

Вирок за «допомогу» з контрактом: у Львові засудили прикордонника, який вимагав 2000 доларів за працевлаштування

04.05.2026, 15:36 •
Події

Нерухомість на 3 мільйони: харківська поліцейська Євгенія Іващенко отримала в подарунок квартиру від батька

04.05.2026, 15:27 •
Події

Відень висилає трьох росіян через шпигунське обладнання на дахах дипустанов

04.05.2026, 15:15 •
Корупція

Дніпро економить на очищенні води: ціна реагентів для «Дніпроводоканалу» впала ще на 21%

